

manje kot poučni jezik. ker bi to nasprotovalo XIX. členu osnovnih državljskih pravic, ki so ondi slovenskemu narodu zajamčene. Ta člen XIX. je paladij ali zaštitba narodne svobode v Avstriji in te si Slovenci ne dajo vzeti, tudi ne po ukazu deželnega šolskega sveta. (Bravo! na desni.)

Ni resnično, kar nekateri listi pišejo, da bi Slovenci sploh ne trpeli nemščine v slovenskih ljudskih šolah. Ali mi želimo, da se nemščina uči na pameten način v naših šolah. Ko so torej slovenski okrajni in krajni šolski sveti izvedeli vsebino ukaza deželnega šolskega sveta, uložili so ugovor ali pritožbo zoper njega (zlasti Šmarije, Leskovec, Majšberg sv. Janž na Dravskem polju, Wurmberg, sv. Vrban, sv. Lovrenc, sv. Marjeta, sv. Marko, sv. Andraž) pri c. kr. namestniku v Gradcu do naučnega ministra, naj bi ta razveljavil oni ukaz, ker je protipostaven.

Osoda teh pritožeb je čudna. Uložene bile so pred bolje nego pol letom, pa še sedaj niso rešene.

Tukaj je le jedno izmed dveh mogoče. Ali jih neče c. kr. namestnika v Gradcu dalje poslati, ali pa leže kje v naučnem ministerstvu, ker jih tukaj rešiti nečejo ali ne utegnejo.

To je pa vendar, da več ne rečem, žalostno in žalno za Slovence. Ako se pritožimo, ker nam pravice krhajo, pravice v osnovnih državnih zakonih zajamčene, pa ne najdemo ne posluha ne pomoči, moramo to jako obžaljevati.

Saj vendar znam, da neka razsodba državnega sodišča (25. aprila 1878. št. 91) veli, da deželni šolski svet nema pravice, tem manje okrajni ali krajni šolski svet, kaj takega ukazati, kar bi nasprotovalo sedaj veljavnim zakonom, izlasti še pa osnovnim državnim zakonom.

Saj sem vendar čital, da se tukaj nima ozirati za oportunitetne razloge, na primer na to, da je semtertje nemščina jako koristna ali potrebna, ker taki oportunitetni razlogi ne morejo nikdar razveljaviti pravic, ki so po državnih osnovnih zakonih Slovincem priznane, — do varovanja in gojenja svoje narodnosti in jezika. Čital sem naposled v istih razsodbah državnega sodišča, da naučni minister postavno ni samo pooblaščen, ampak celo dolžan zaukaze deželnega šolskega sveta ustaviti ali prenarediti, kedar nasprotujejo tedanjim veljavnim zakonom. Zato bi pričakoval, da se bode naučno ministerstvo na uložene pritožbe oziralo. Kar sem povedal, velja za slučaj, ako so pritožbe že ministerstvu doposlane. Ako pa še niso tam, pozivljam tukaj javno visoko ministerstvo, naj si da omenjene pritožbe zoper ukaz deželnega šolskega sveta od štajarskega od 22. febr. 1887. šte. 823 takoj predložiti, da jih reši v zmislu zakonov, izlasti državnih osnovnih zakonov, ter naj oni ukaz razveljavi.

Kar sem navedel, to sem govoril, da dokažem, kako težko mi dene glasovati za oni vladni predlog. Imam še pa jedno pritožbo, o katerej ne bodem tako obširno govoril, ima pa vendar s predstoječo nekšno zvezo. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Zima in sadno drevje.

Čem dalje gre, tem bolje se nam kaže potreba, da si iščemo novih virov za denar, stari čedo se nam pač do cela vsušiti. Malo se dobi za živino, še manj za zrnje in nič se nam ni zanesti na gorice. Vsa je podoba, da so prejšnji dobri časi za vselej minoli. Na srečo pa je naše podnebje dokaj dobro za sadje. Kar se tiče dobrote našega sadja, to je skorej po celi vrsti izvrstno, pa tudi, kar se tiče obilnosti, nič se nimamo pritožiti.

Srečen, čegar pradedje so bili sadno drevje sadili, v novih časih imel je obilen dobiček v denarju pa tudi za domačo rabo mu je še vselej kaj ostalo. Ko bi katero leto tudi ne imel česa prodati, nekaj za svojo hišo je še vselej dobil in stroški niso, vsaj v denarju, preobilni. Na vsak način je na dobičku, kdor ima sadnega drevja na svojem zemljišču.

V tem je torej gotov dobiček, treba nam bode torej, da drevje, kar ga imamo, v lepi rasti in rodovitnosti vzdržimo, sedaj, ko je drugo delo že v nekaj prijenjalo, obrnimo pa se na sadno drevje, da tisto postavimo v dobro stanje. Tudi v času, ko drevo miruje, ne dajmo si mi pri njem miru! Nekaj opravil more človek itak le v tej dobi z uspehom opraviti.

Oglejmo si le-ta opravila! Tu so v prvi vrsti starša drevesa: na njih opazimo, da skorja odmira. Njo je sedaj čas s stržcem odpraviti, pri tem pa se vé, da ne smemo oškodovati mlade skorje, ki se dela pod staro. Ako najde človek v tem rane na deblu ali na vejah, nagnjita mesta, treba mu jih je izrezati tje do zdravega lesa. Te izrezke je potlej zamazati z lesno smolo, naredi se pa za to pripravna, če jo vdebelimo s prstjo, s peskom ali tudi s presejanim pepelom. Na to pa namečemo deblo in debelejše veje z apnenim mlekom.

Apneno mleko se nareja tako-le: 50 litrov se vzame pol sivega in pol belega apna ter pri-lije se toliko vode, da zmes teče, pa ne pretenko. K tej zmesi se pridene 1 liter terpentinovca in pest kuhinjske ali živinske soli, to pa za to, da se uničijo mrčesne zalege. Dobro je tudi, če se v apneno mleko dene nekaj ilovice, kravjeka (brez slame) in goveje krvi. Ta zamaza umori bube drevesnih škodljivcev, pa obvaruje tudi drevesa, da ne zmrznejo ali pa vsled zime razpoknejo. Razpokline naredé se v mesecih januariju in februariju, ako sije solnce na

črno skorjo dreves ter vzbudi sok v njih. Kedar potlej v noči postane mrzlo, zmrzne sok in evo ti razpoklino! Bela barva apnenega mleka pa ovaruje drevo pregorkih žarkov solnca.

Mlado drevje se pa obveže s trnjem, trstjem ali tudi s turševino. To ga obvaruje še najhitreje zajčjih zobov. V to se priporočuje še več drugih reči, toda ne vemo, če se je še na katera zanesti bolj, kakor na le-oni reči. Imenitno je potlej še to, da razrahljamo okoli dreves zemljo, predno nastopi popolna zima. Izgodi se to s prekopanjem. S tem se vkonča iz ene strani veliko škodljivcev, ki leže v zemlji, iz druge pa se odpre zraku in mokroti pot do koreninja. Oboje je za drevesa potrebno.

Dokler še dopušča vreme, sme se tudi pogledati v venec, v vejevje dreves ter izpraviti iz njega vse nepotrebno ali poškodovano. Razuma pa je v tem treba, če nočemo, da si naredimo več škode, kakor pa korist. Tu gre za dvoje reči, za les pa za sadje, treba je torej prave mere. Ker je svetlobe in toplote potreba, da se sadno brstje napravi in razvije, za to je treba vejevje držati precej zračno, tedaj mora ves les, ki je tu na poti, brez usmiljenja v kraj. Na poti pa je, 1. ako se veje križajo; 2. ako rasto veje na znotraj ali so sploh pregoste; 3. ako visé veje preveč na zemljo in 4. ako so veje stare in tedaj neplodne.

Kedar pa izrezuje človek veje, naj pazi, da jih odreže tik debela, tik pri krogih, ki jih ni težko videti. Samo tako je mogoče, da se rane prej ko prej zacelijo. Rane, ki jih nareja žaga, treba ti je z nožem lepo gladko prirezati ter z lesno smolo zamazati. Ako nastane prerano zima ter ti ni mogoče tega več opraviti, stori pa vsaj to, da poiščeš nevarne zalege škodljivcev, izlasti zlatoritka, beliča in krožca. Prva dva nastavitva svoja jajca na gornji strani lista, zvijeta ga zatem ter ga z nitjo privežeta na vejo. Te zalege torej vidiš na drevju, ki stoji sicer brez listja. Krožec pa ovije svojo zalego okoli tenkih vejic ter imajo le-te podobe malih koralek. V tem času jih po takem vidi človek brez težave ter jih zbere pa vkonča v ognju. Spomladi pa je to opravilo že težko, posebno, kedar že gosnice lezejo.

Če se bliža zima h koncu ter že sneg kopni lezoč v zemljo, ta čas pa je najboljši za gnojenje dreves, najhitreje in najbolje vleze namreč gnoj s sneženo vodo v zemljo. Kdor ravna s sadnim drevjem tako, sme se zanesti, da njegov trud ne bode zastonj. Ako mu drevje že ne stori vsako leto po obilem, nekaj mu splača pa skorej vselej njegov trud.

Gospodarji sejajte in nasajajte jelše.

Meseca novembra se nabere jelševih štručic navadno od tistih starih dreves, ki se posekajo ter se po travniku na vlažnem kraju

zemlja razpraska in seme poseje za tem pa se malo potlači ali povlači. Čez 2 leti so sadike za presajanje. Ker drv vedno bolj primanjkuje, bilo bi želeli, naj bi gospodarji meje po travnikih, za vodami po obrežju in pašnikih nasajali. Ker se pozneje štori močno razrastejo, je dobro, da se jelše en čevlj od meje sadijo, sicer večkrat prepri in tožbe nastanejo, ker drž. zak. § 422 pravi, da sme sosed čez mejo viseče veje in drevje za se porabiti. F. P—k.

Sejmovi. Dne 19. novembra v Ivniku, pri sv. Juriju na Pesnici, v Podsredi, na Ljubnem, v Rušah, na Gornji Polskavi in v Slov. Gradcu. Dne 21. novembra v Slov. Bistrici.

Dopisi.

Iz Maribora. (Dobrote nemškega uradovanja.) Koliko škode je že trpelo slovensko ljudstvo zaradi nesrečnega nemškega uradovanja, zaradi tega, ker gospodske ne rabijo, kedar imajo s Slovenci opraviti, slovenskega jezika, se ne more preценiti. Kolikokrat so priče v resnici drugače govorile, kakor je potem zapisano, koliko pogodb je drugače zapisanih, kakor so jih stranke sklenile! Pri vsem tem pride ubogi slovenski kmet v največo škodo, ker podpiše, kar ni govorjeno, kar ni pogojeno. Zatorej je opravičena tirjatev slov. narodnjakov, naj se s slovenskimi strankami uraduje samo slovenski. List „Südsteirische Post“ objavlja ravnokar slučaj, ki zopet kaj jasno osvitljuje te čudne „dobrote“, ki jih ima nemško uradovanje za slovenskega kmeta. — Nek odvetnik, in sicer nemški odvetnik, dogljal je med dvema slovenskima kmetoma, pravdajočima se za neko parcelo, sodnijsko poravnavo. Toženec se podvrže spravi, ter mu nemški odvetnik odstavek o stroških raztolmači, češ, „pa tožbene stroške boste plačali“. V nemško pisan protokol ali zapisnik pa je postavil tožbene stroške in še stroške za odpis in pripis parcele. Ko je sodnik toženemu raztolmačeval poravnavo, se ta brani ter pravi, da o stroških za odpis in pripis ni bilo niti govora, in da si te mora tožnik sam plačati. Nemški odvetnik je toraj hotel te stroške utihotapiti v nemški, kmetoma nerazumljiv zapisnik, ter bi jih potem lahko tožniku in toženemu zaračunal, in bil za eno delo dvakrat plačan. — Ta slučaj nam kaže nekako, zakaj se nekateri gospodje tako protivijo slovenski uradovati. Kdor je pa pameten, ta bo šel samo k takemu odvetniku in notarju, ki dela slovenska pisma: tako bo sam vedel, kaj se zapisuje, in se bo najbolje vsake škode obvaroval.

Od Novecerkve. (Slednja prisrčna zahvala.) Meseca oktobra so veleblagorodni in velenčeni gospod Celjski okrajni glavar prišli